

Setba a sklizeň života

Pietro Archiati

Semeno, které dnes seji, se zvolna stane rostlinou, která v pozdějším čase ponese plody. To platí i v lidském životě. Přitom je důležité si uvědomit, že příčina a následek nenásledují vždy bezprostředně po sobě, i když by to tak moderní věda měla ráda.

Viděli jsme, že vztah příčiny a následku je v biografii úplně jiný než v mechanice. Vždy dva jevy mají v životě těsnější vzájemnou souvislost: v první polovině života nacházíme převážně příčiny, ve druhé důsledky. Až do zhruba pětatřicátého roku života člověk více seje, než sklízí. Druhá polovina života je převážně dobou sklizně. To si blíže vysvětlíme pomocí několika konkrétních příkladů.

Jestliže některý člověk například prožívá v dětství mnoho závisti, vyvstávají v jeho duši časem síly, které jej nutí všechny a všechno kritizovat. Svou kritikou se snaží zakrýt hluboko zakořeněný pocit méněcennosti. Výrazný sklon k závistí a kritice v první polovině života vede ve druhé polovině k silné nejistotě, k nedostatku samostatnosti a k závislosti na radách nebo úsudcích druhých lidí. Zákon příčiny a následku zde působí se stejnou nevyhnutelností jako přírodní zákon. Pocity závisti jsou do jisté míry samozřejmě něco naprosto normálního. Všichni lidé tu a tam závidí. Kdo by neměl rád vždy a všude úspěch? Komu by nevadilo, když ztroskotá v oblasti, v níž vynaložil veškerou myslitelnou námahu? Ale není závist jako závist. Pokud závist člověka ponouká k tomu, aby následoval dobrého příkladu toho druhého, pak tím může jen získat. Pokud si však přeje, aby toho druhého trefil šlak či aby pozbyl své vynikající schopnosti, pak bude v průběhu svého života stále nejistější a nesamostatnější. Kdo tíhne k tomu, aby u druhých lidí viděl nebo jim dokonce přál vždycky jen to špatné, neobjevil dosud sám u sebe dostatek dobrého. Není-li někdo ani v padesáti či šedesáti stále ještě s to samostatně se rozhodovat a potřebuje rady od druhých, je třeba hledat příčinu v silách, jež jsou výsledkem v hloubi pociťované, po dlouhý čas chované závisti.

Znalost takovýchto zjevných tajemství biografie je pro rodiče a vychovatele nesmírně důležitá. Učitelka, která o těchto souvislostech ví, udělá kupříkladu vše, co je v jejích silách, aby u dítěte, které jí bylo svěřeno, vzala vítr z plachet vynořujícím se pocitem závisti a posílila tím jeho důvěru v sebe sama, tak aby se dokázala radovat z nadání a dovedností druhých, jako by byly jeho vlastní.

Vytváří tím předpoklad k tomu, aby toto dítě v dospělosti disponovalo zdravou mírou vnitřní jistoty a sebedůvěry.

Z této souvislosti je zřejmé, jak velkou odpovědnost za děti a mládež nesou rodiče a vychovatelé. Odpovědný vychovatel by měl tyto psychické vztahy příčiny a následku přesně znát. Měl by vědět, co se z dítěte naplněného závistí k staru stane, a měl by znát prostředky a cesty, jak tomuto dítěti pomoci pocity závisti překonávat. Ze se nejprve sám musí zbavit jakékoli nepřejčnosti, je nabíledni. Pozitivní opačnou stranou závisti je blahovůle, radost z úspěchů druhých, schopnost přát všem vždy jen to nejlepší. Kdo již jako mladý člověk chce pro druhé lidi jen to nejlepší, kdo se raduje z jejich štěstí a jejich nadání — protože přeci všichni lidé mohou mít z talentu druhých jen výhody — tomu se ve druhé polovině života bude takřka všechno dařit. Důvodem k tomu je hluboce pociťovaná vnitřní jistota jako metamorfóza sil přejčnosti.

Podobně je tomu s naším vztahem ke lži a pravdě. Máme-li jako mladí lidé sklon nedělat si s pravdivostí příliš těžkou hlavu nebo lhát, kdykoli je to pro nás pohodlné, staneme se časem morálně lehkomyšlnými a nebudeme už schopni ani závažné věci brát tak docela vážně. Ve druhé polovině života se lehkovážnost ve vztahu k pravdě promění v úzkostlivost. Ukazuje se to například na lidech, kteří se už druhým nedokážou podívat do očí.

Naproti tomu pozitivně působí například spokojenost. Spokojený je ten, kdo nemá neustále pocit, že přichází zkrátka, kdo je celkově vnitřně vyrovnaný. Je nesmírně důležité, aby se rodičům a vychovatelům podařilo zprostředkovat dětem a mladým lidem přitakávající postoj k životu. Být spokojený znamená mít jasno v tom, že život je to nejkrásnější, co vůbec je, a že se vyplatí těšit se každý den na zkušenosti, které nám svět uchystal. Máme-li to štěstí, že můžeme vyrůstat v atmosféře důvěry v život a vnitřní spokojenosti, rozvineme schopnost šířit kolem sebe později v životě již jen svou přítomností pohodu a harmonii. Je štěstím takové starší lidi potkat. Bohužel je příležitost k tomu dnes stále vzácnější, neboť je čím dál méně dětí a mladých lidí vyrůstajících v atmosféře přitakání životu. Až příliš často jsou děti předčasně konfrontovány s problémy života a jimi stísňovány.

Také hluboká úcta, schopnost užasnout nad krásou a ctít dobro je důležitou duševní silou. Jak šťastné jsou děti, kterým ještě někdo vypráví pohádky, kterým rodiče vypnou televizi, aby jejich fantazii živili příběhy o všem velkolepém a nádherném, co je na tomto světě. Ani zlomek duševních sil, které se při tom rozvinou, se neztratí, naopak se v průběhu života promění ve schopnost zůstat až do vysokého věku mladým a učenlivým. Kdo chce mít k stáru svěží srdce a mladého ducha, musí jako dítě žít ve světě plném zázraků, musí v srdci cítit hlubokou vděčnost za nekonečnou krásu stvoření. Rodiče by tento svět měli proto svým dětem zachovat co nejdéle. Jsou to ty nejlepší předpoklady k tomu, aby člověk jako dospělý objevoval stále něco nového a dokázal znovu a znovu stanout v úžasu. Svět je totiž nevyčerpatelným zdrojem krásných a zázračných věcí.